

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Sžo/95/2015
Identifikačné číslo spisu:	6712206083
Dátum vydania rozhodnutia:	28.10.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:6712206083.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Márie Usačevovej, v právnej veci žalobkyne Ing. K. N., bytom H. č. XXX, E., zastúpenej advokátom JUDr. Františkom Svatuškom, so sídlom Kukorelliho 1505/52, Humenné, proti žalovanému Ústrediu práce sociálnych vecí a rodiny, Špitálska 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného číslo AA/2012/05553-OPHN z 19. marca 2012, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 23. novembra 2012, č. k. 24S/55/2012-33, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 23. novembra 2012, č. k. 24S/55/2012-33, p o t v r d z u j e .

Odôvodnenie

Krajský súd rozsudkom z 23. novembra 2012, č. k. 24S/55/2012-33 zrušil rozhodnutie žalovaného číslo AA/2012/05553-OPHN z 19. marca 2012, a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie podľa § 250j ods. 2 písm. a/ Občianskeho súdneho poriadku, (ďalej len „O.s.p.“). Uvedeným rozhodnutím žalovaný zamietol odvolanie žalobkyne a potvrdil rozhodnutie Úradu práce a sociálnych vecí a rodiny vo Zvolene č. B/2012/25155/H1/1 z 30. januára 2012, ktorým prvostupňový správny orgán podľa § 2 zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o pomoci v hmotnej núdzi“) rozhodol, že žalobkyňa nie je občanom v hmotnej núdzi, nespĺňa nárok na pomoc v hmotnej núdzi a nepriznal jej dávku a príspevky. Žalovanému uložil zaplatiť žalobkyni k rukám jej právneho zástupcu náhradu trov konania v sume 574,62 €.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že žalobkyňa požiadala o pomoc v hmotnej núdzi z dôvodu, že je nezamestnaná a evidovaná na úrade práce od 01. júna 2011, pričom posledná dávka v nezamestnanosti jej bola vyplatená za mesiac december 2011 a od januára 2012 je bez príjmu. Na výživu dvoch maloletých detí, ktoré boli zverené do osobnej starostlivosti navrhovateľky, bol otec zaviazaný súdom prispievať sumou po 150 € mesačne na každé dieťa a po 100 € mesačne na každé dieťa na tvorbu úspor,

ktoré sa poukazujú na detské vkladné knižky. Správne orgány prvého i druhého stupňa vychádzali pri posudzovaní vecí z príjmu navrhovateľky 500 € mesačne (300 € bežné výživné a 200 € na tvorbu úspor), pričom životné minimum v zmysle zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o životnom minime“) je za dané obdobie 363,13 € (189,83 € mesačne na jednu plnoletú fyzickú osobu a 86,65 € mesačne na nezaopatrené dieťa) a keďže príjem navrhovateľky presahuje sumu životného minima, nebola jej dávka v hmotnej núdzi priznaná. Krajský súd vychádzal zo zásady, že výživné je nedeliteľné bez ohľadu na jeho rozdelenie na bežné výživné a úsporovú časť výživného, dospel však k záveru, že výživné nie je príjmom v zmysle ustanovenia § 5 ods. 3 zákona o pomoci v hmotnej núdzi a § 4 zákona o životnom minime, resp. nepovažuje sa za príjem na účely posudzovania hmotnej núdze a preto rozhodnutie žalovaného ako nezákonné zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalovaný. Poukázal na ustanovenie § 4 ods. 1 písm. b/ zákona o pomoci v hmotnej núdzi, podľa ktorého sa na účely pomoci v hmotnej núdzi posudzujú spoločne rodičia a nezaopatrené deti žijúce s nimi v domácnosti. Skutkový stav vo veci správne orgány zistili spôsobom ako to ukladá zákon o pomoci v hmotnej núdzi a na vec správne aplikovali zákony a ich závery mali oporu v právnych predpisoch. Podmienka odkázanosti na pomoc v hmotnej núdzi v uvedenom prípade v čase rozhodovania správnych orgánov splnená nebola. Namietol aj výrok o náhrade trov konania a to aj z dôvodu, že konanie podľa zákona č. 599/2003 Z. z. o hmotnej núdzi je konaním vo veci sociálnej pomoci a preto bolo potrebné postupovať podľa druhej vety ustanovenia § 11 ods. 4 vyhlášky a odmenu za jeden úkon právnej služby stanoviť vo výške jednej trinástiny výpočtového základu. Navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil, žalobu žalobkyne zamietol a aby rozhodol aj o trovách konania.

Žalobkyňa vo vyjadrení k podanému odvolaniu navrhla napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v medziach žaloby a v rozsahu odvolania (§ 212 ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 O.s.p.) a rozsudkom zo dňa 28. apríla 2014, č. k. 9Sžso/13/2013, rozsudok krajského súdu zmenil a žalobu zamietol, dospievajúc k záveru, že odvolanie žalovaného je dôvodné.

Odvolací súd v uvedenom rozsudku uviedol, že krajský súd správne vychádzal zo zásady, že výživné je nedeliteľné a nie je rozdiel medzi bežným výživným a výživným určeným v zmysle ustanovenia § 63 ods. 3 zákona o rodine, ktoré má rovnakú funkciu a to predovšetkým zabezpečiť primerané prostriedky na obživu a výchovu maloletých detí, takže možnosť určenia, tzv. úsporovej časti je len účelová. Za nesprávny však odvolací súd považoval záver krajského súdu, že výživné v akejkoľvek forme nie je príjem, resp. že nepovažuje za príjem na účely posudzovania hmotnej núdze v zmysle ustanovenia § 5 ods. 3 zákona o pomoci v hmotnej núdzi a § 4 zákona o životnom minime, pretože nie je uvedené v ods. 1 písm. a/ až i/ ustanovenia § 4 zákona o životnom minime ako suma považovaná za príjem na účely určenia súm životného minima. Odvolací súd v tejto súvislosti poukázal na to, že v ustanovení § 4 ods. 3 zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime vymenované iba príjmy, ktoré sa nepovažujú za príjem na účely životného minima; výživné medzi takými príjmami vymenované nie je. Za rozhodujúce pre posúdenie, či sa výživné považuje za príjem na účely určenia súm životného minima, považoval odvolací súd ustanovenie § 4 ods. 1 písm. b/ zákona o životnom minime, v zmysle ktorého sa za príjem na účely určenia súm životného minima považujú príjmy oslobodené od dane z príjmov fyzických osôb podľa osobitného predpisu, teda v danom prípade podľa § 9 ods. 1 písm. f/ zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov príjem prijatý v rámci plnenia vyživovacej povinnosti podľa osobitného predpisu (zákona o rodine), ako príjem oslobodený od dane. Dospel teda k záveru, že výživné ako príjem oslobodený od dane sa v zmysle § 4 ods. 1 písm. b/ zákona o životnom minime považuje za príjem na určenie súm životného minima, a keďže výživné je nedeliteľné (zabezpečuje primerané prostriedky na výživu a výchovu maloletých detí), je potrebné ho považovať za príjem ako celok, a to bez ohľadu na to, či ide o bežné výživné alebo výživné určené na tvorbu úspor v zmysle ustanovenia § 63 ods. 3 zákona o rodine. Aj keď žalobkyňa samotná nemala žiadny príjem, nemožno ju považovať za osobu v hmotnej núdzi, pretože žila v spoločnej domácnosti s nezaopatrenými deťmi, posudzovanými spoločne so žalobkyňou,

na ktoré poukazoval otec výživné v celkovej sume 500 € mesačne. Vzhľadom na vyššie uvedené mal preto odvolací súd za preukázané, že žalobkyňa nespĺňala podmienky pre poskytnutie dávky v hmotnej núdzi a z toho dôvodu považoval rozhodnutie žalovaného za vydané v súlade so zákonom.

Žalobkyňa sa v danej veci obrátila so sťažnosťou na Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý nálezom č. k. III. ÚS 675/2014-27 z 24. marca 2015 vyslovil, že právo sťažovateľky na súdnu ochranu bolo postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sžso/13/2013 z 28. apríla 2014 porušené a uvedený rozsudok najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení uvedeného nálezu ústavný súd dospel k názoru, že „právny názor najvyššieho súdu vychádza z formálneho výkladu právnych predpisov, pričom nezohľadňuje skutočnosť, že výživné ako príjem nie je možné, považovať za príjem v celosti na účely posudzovania hmotnej núdze vzhľadom na obmedzenie nakladať s časťou výživného. Deklarovaným cieľom zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o hmotnej núdzi“) vyjadreného v jeho § 1 je zabezpečenie základných životných podmienok a pomôcť v hmotnej núdzi s príspevom aktívnej účasti občana a fyzických osôb, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú. Základné životné podmienky na účely tohto zákona sú jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie. Pri aplikovanom výklade zákona o hmotnej núdzi najvyšším súdom nie je možné zohľadniť skutočnosť, že príjem-výživné vzhľadom na osobitný režim prostriedkov určených na tvorbu úspor nie je možné v celosti použiť bez ďalšieho na zabezpečenie základných životných podmienok, teda nie je ho možné považovať za príjem na zabezpečenie cieľa zákona. Nenaplnenie zákonného cieľa uprednostnením takého výkladu zákona, ktorý preferuje prísne formalistický prístup bez ohľadu na jeho účel a cieľ, možno považovať za ústavne nekonformný a porušujúci v okolnostiach prípadu aj základné právo na pomoc v hmotnej núdzi podľa čl. 39 ods. 2 Ústavy, keďže podrobnosti o právach, teda obsah základného práva na pomoc v hmotnej núdzi, bol v zmysle čl. 39 ods. 3 Ústavy ponechaný na zákonnú úpravu. Ústavný súd nespochybňuje záver najvyššieho súdu o nedeliteľnosti výživného, ale nesúhlasí so záverom najvyššieho súdu, že pre účely posudzovania hmotnej núdze nie je rozdiel medzi bežným výživným a výživným určeným na tvorbu úspor ako príjmom. Práve osobitosť spočívajúca v ex lege obmedzení nakladania s prostriedkami určenými ako výživným na tvorbu úspor spôsobuje problematické využitie týchto prostriedkov na zabezpečenie základných životných podmienok.... Podľa názoru ústavného súdu neobstoí tvrdenie, že sťažovateľka mala požiadať o súhlas súdu s nakladaním prostriedkami určenými na tvorbu úspor z dôvodu, že bežné výživné jej nepostačuje ako príjem na zabezpečenie základných potrieb spoločne posudzovaných osôb v zmysle zákona o pomoci v hmotnej núdzi, pretože práve v dôsledku rozsudku krajského súdu sp.zn. 14Cop 44/2010 zo 7 decembra 2010 došlo k zníženiu bežného výživného stav hmotnej núdze nie je len iluzórny konštrukt stanovený právom, ale objektívny stav, ktorý si vyžaduje promptný zásah vo forme poskytnutia pomoci v súlade so zákonom. Nie je preto spravodlivé od sťažovateľky žiadať, aby objektívny stav hmotnej núdze riešila osobitným návrhom adresovaným súdu, aby jej dovolil nakladať s prostriedkami určenými na tvorbu úspor maloletých detí.sťažovateľka dosahovala v relevantnom čase len príjem v sume 300 € využiteľný na zabezpečenie životných potrieb. Pre účely posudzovania hmotnej núdze mal všeobecný súd vychádzať len z takých príjmov, ktorými sťažovateľka môže zabezpečiť základné životné podmienky bez osobitného povolenia súdu".

Vzhľadom na uvedený nález ústavného súdu (§ 56 ods. 6 a 7 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov) najvyšší súd ako súd odvolací pri novom prejednaní odvolania žalobkyne rozsudok krajského súdu potvrdil podľa § 250ja ods. 3 v spojení s § 219 O.s.p., súc viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Žalovaný v odvolaní proti rozsudku krajského súdu namietal aj výšku priznanej náhrady trov konania s odôvodnením, že konanie podľa zákona č. 599/2003 Z. z. o hmotnej núdzi je konaním vo veci sociálnej pomoci a preto bolo potrebné postupovať podľa druhej vety ustanovenia § 11 ods. 4 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. a odmenu za jeden úkon právnej služby stanoviť vo výške jednej trinástiny výpočtového základu okrem výroku vo veci samej namietal správnosť rozsudku krajského súdu aj v časti, týkajúcej sa náhrady trov konania, priznanej žalobkyni.

Uvedenú požiadavku odvolací súd nepovažoval za dôvodnú.

Podľa § 11 ods. 4 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom od 01. júna 2010 základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania v konaniach podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku. V dávkových veciach sociálneho poistenia, vo veciach sociálnych služieb a vo veciach preskúmania rozhodnutia o priestupkoch patrí odmena za jeden úkon právnej služby vo výške jednej trinástiny výpočtového základu.

(Znenie uvedeného ustanovenia je totožné so znením ustanovenia § 11 ods. 3 vyhlášky v znení účinnom od 01. júna 2009).

Konanie o preskúmanie rozhodnutia o nároku na dávku v hmotnej núdzi nie je konaním vo veciach sociálneho poistenia, ani konaním vo veciach sociálnych služieb. V danom prípade preto nie je dôvod na priznanie náhrady trov konania vo výške namietanej žalovaným, teda podľa § 11 ods. 4 vety druhej vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Žalobkyňa uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, účasť právneho zástupcu na pojednávaní) v celkovej výške 574,62 €, pri hodnote 127,16 € za 1 úkon právnej služby v roku 2012+ 3x režijný paušál á 7,63 € + náhrada za stratu času v sume 305,04 €. Vyčíslenú náhradu trov konania krajský súd žalobkyni priznal v plnej výške.

Odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2012 vo výške jednej šestiny výpočtového základu činila 127,16 €. Nepochybil preto krajský súd, keď žalobkyni priznal náhradu trov konania za 2 úkony právnej služby (2x 127,16 €) + režijný paušál 2x 7,63 € + náhradu za stratu času 305,04 € v celkovej výške 574,62 €.

V ďalšom konaní je žalovaný viazaný vyššie uvedeným právnym názorom (§ 250ja ods. 4 O.s.p. v spojení s § 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z. z.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.